

een wolk van donkere fataliteit. Zijn probleem is het vlees, veel meer nog dan bij Hamlet: bij Jacky Vanmarsenille verdwijnt de geest onder een gigantische massa vlees. Jacky slikt grote hoeveelheden testosteron, waardoor dat vlees almaar aangroeit en zoals een woekereend onkruid de plant dreigt te verstikken. Waarom hij testosteron neemt, vernemen we pas later, in de loop van twee mooi aangebrachte flashbacks. We zien daarin hoe Jacky als kind het slachtoffer wordt van een dramatische geweldpleging die hem voor de rest van zijn leven zal tekenen. Hoezeer de volwassen Jacky er later ook naar streeft om zijn fijnere instincten te volgen, de massa vlees en de overdosis mannelijke hormonen zitten in de weg. Hoe hij het bijvoorbeeld moet aanleggen met het meisje van zijn dromen, ontgaat hem volledig.

Het gouden idee dat *Rundskop* tot zo'n bijzondere film heeft gemaakt, is dat Michaël Roskam het thema van het *too much flesh* situeerde in de wereld van de veeboeren, de vetmesters en de hormonenhandelaars. De metafoor van het vlees werkt er op verscheidene niveaus, en meestal op een heel plastische manier. *Rundskop* is het verhaal van een mannencultuur van rood vlees, van machismo, eer en geweld. Martin Scorsese heeft in de loop van zijn carrière veel gefilmd over dit thema. Vaak leverde dat harde films op, zoals ook *Rundskop* een harde film is geworden. Toch is *Rundskop* zelf geen testosteronfilm, maar een film over testosteron. In het gros van de Vlaamse misdaadfilms die de laatste jaren zo populair waren, kreeg het publiek veel hogere dosissen testosteron te verwerken.

De intrige waarbinnen het centrale gegeven zich afspeelt, heeft alle uiterlijke kenmerken van een genrefilm, alleen is het er geen. Het had een misdaadfilm kunnen worden over de hormonenmafia, eventueel een maffiafilm over rivaliserende clans die vechten om een territorium. De verwijzing naar waar gebeurde criminele feiten, met name de moord op veearts-keurder Karel Van Noppen in 1995, is even misleidend. We registreren het en het linkt de film aan de realiteit, maar het is geen essentieel element.

In zijn minder geïnspireerde momenten glijdt *Rundskop* al eens uit over het genregegeven. Zo is de intrige met politiecommissaris Barbara Sarafian duidelijk een van de minder geslaagde episodes in de film. Naar mijn gevoel heeft Roskam de

[K] **HET STILLE VERDRIET VAN DE HORMONENBOER. DE SUCCESVOLLE VLAAMSE FILM "RUNDSKOP"**

"O, that this too too solid flesh would melt", zei Hamlet eeuwen geleden, maar het hadden evengoed de woorden kunnen zijn van vetmester Jacky Vanmarsenille, het hoofdpersonage van *Rundskop*. Regisseur Michaël R. Roskam kreeg eerder dit jaar in de pers het equivalent van een staande ovatie voor zijn debuutfilm en werd ook meteen geselecteerd voor het festival van Berlijn (Panorama-sectie). En dan volgde het succes in de zaal: rond april 2011 hadden meer dan 400.000 Vlamingen een kaartje gekocht voor de film. Nagenoeg alle recensenten, zowel binnen- als buitenlandse, verwezen in eerste instantie naar de krachttoer van Matthias Schoenaerts, die zichzelf vetmestte om de rol van de hormonenboer Jacky Vanmarsenille met de nodige precisie neer te kunnen zetten.

Rundskop is een noodlotsdrama, werd vaak geschreven, met Shakespeare- en Martin Scorsese-allures. Die omschrijving is correct: het hoofdpersonages is een door en door tragische held. Hij is voorbestemd om ten onder te gaan in

Matthias Schoenaerts (links) als vetmester Jacky Vanmarsenille in *Rundskop*, Foto Nicolas Karakatsanis.

structuur van zijn film ook complexer gemaakt dan nodig is. Als kijker heb je geen behoefte aan te kleine puzzelstukjes: die leiden je aandacht af van het totaalbeeld.

Er zijn ook een aantal komische momenten, waar hier en daar een recensent aanstoot aan nam, meer bepaald de scènes met de twee Waalse garagehouders die iets te maken hebben met de auto waarmee de bewuste moord werd gepleegd. Daar komt flink wat *grandguignol* bij kijken. Tegelijk levert het in de marge vrolijk commentaar op de Belgische samenleving met haar twee ruziënde taalgemeenschappen.

Vreemd genoeg doen deze groteske intermezzo's weinig af aan de tragische teneur van het geheel, zoals dat evenmin het geval is in de tragedies van Shakespeare. Ook hij was niet vies van dit soort komische contrasten. Overigens zit er naast de gitzwarte noodlotsteneur overal in de vertelling een subtiel element van expressionistische vertekening. Denk aan de manier waarop het opgefokte lichaam van Schoenaerts in beeld wordt gebracht, aan de desolate Vlaamse exterieurs, de sombere landschappen, de provincialebaanesthetiek, de hoerenkoten langs

de steenweg, de Vlaamse *faux chic*. Zelden voelde het platteland met zijn fermettes en rommelige boerenhoven zo kil en vochtig aan als in deze film.

Wat *Rundskop* tot een belangrijke Vlaamse film maakt, is dat de cineast een eigen universum ontwikkelde, een wereld met een eigen geur, zowel stilistisch als inhoudelijk. In Vlaanderen wordt de jongste jaren vaak gewerkt binnen bestaande genres, formats of modellen. *Rundskop* doet dat niet. Er zijn vanzelfsprekend cineasten en films die zijn visie hebben bepaald, maar de film is geen eenvoudige doorslag van een bestaand origineel.

Roskam heeft ook nadrukkelijk gekozen voor een ingehouden acteursregie. Met een testosteronthema als uitgangspunt is dat geen evidente keuze, maar het is wel dankzij die beslissing dat Schoenaerts zo sterk overkomt. Ook zijn collega's-hormonenboeren worden op een rustige, ietwat bezadigde manier geportretteerd. Het zijn geen koude killers. Ze zijn eerder het prototype van de goedlachse, onnadenkende Vlaming die graag wat bijverdient in het zwart. Ook zij behoren tot een vanzelfsprekend patriarchale cultuur, waar de vrouwen weliswaar een *perlefin*

maar zeker niet de broek dragen. Zowel man als vrouw spreekt overigens een taal die alleen in het eigen gehucht wordt begrepen: dialecten uit het extreme oosten en uit het extreme westen van het land.

Een tweede opvallende regiekeuze is het beschouwelijke, trage tempo, waardoor het idee dat *Rundskop* een adrenalinefilm zou zijn volkomen wordt afgeblokt. Vaak neemt Roskam zijn toevlucht tot echte slow-motionopnames, die suggereren dat ook het bewustzijn van de personages maar op halve snelheid draait. De donkere breedbeeldfotografie van Nicolas Karakatsanis met zijn felle contrasten sluit mooi aan bij de visie van de regisseur, de muziek van Raf Keunen is nadrukkelijk aanwezig en beklemtoont het alomtegenwoordige gevoel van fatale dreiging.

Een verdienstelijke regisseur, die tegelijk ook een verdienstelijke scenarioschrijver is, heet sinds de *nouvelle vague* een *auteur*. Met *Rundskop* is er in Vlaanderen iemand van dat slag geboren. Rest natuurlijk nog de test van de tweede film. Die moet uitmaken of de cineast ook meer (en niet “meer van hetzelfde”) in zijn mars heeft.

ERIK MARTENS

<http://rundskop.be>.
